

Rapport

Rapport over een klacht over de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit, onderdeel van het Ministerie van Economische Zaken

Datum: 23 december 2013

Rapportnummer: 2013/204

Wat was er aan de hand

Verzoeker is één van de varkenshouders die in 2002 betrokken is geweest bij de MPA-affaire. MPA staat voor medroxy progesteron acetaat. MPA is een synthetisch (kunstmatig) hormoon dat niet van nature bij dieren voorkomt. MPA was in varkensvoer terecht gekomen via een voerbedrijf in België. Naast de MPA zat er ook 17-beta-oestradiol, een verboden groeihormoon in het varkensvoer. Een farmaceutisch bedrijf in Ierland heeft illegaal vijf tanks met suikerwater, reststoffen van de productie van medicijnen waar onder andere hormonen in zaten, aan dat voerbedrijf verkocht.

De affaire kwam in 2002 aan het licht toen bij enkele varkensbedrijven onverklaarbare vruchtbaarheidsproblemen optraden bij zeugen. De voerstroam van die zeugen werd onderzocht, het ging om brijvoer. Dit is een zogenaamde 'natte voerstroam'. Daarnaast is er ook de 'droge' voerstroam. Deze twee voerstromen zijn strikt gescheiden omdat niet alle varkens dezelfde voerstromen krijgen. De andere bedrijven die van hetzelfde voer gebruik hadden gemaakt werden onderzocht. Op minstens 29 bedrijven werd de MPA daadwerkelijk teruggevonden in de varkens.

Het korps landelijke politiediensten heeft in november 2003 het rapport "Inventarisatie milieucriminaliteit 2001-2003" uitgebracht. In de bijlage bij dat rapport werd de MPA-affaire als één van de hoog scorende zaken beschreven. In het rapport wordt beschreven dat de MPA-affaire helemaal geen incident was, maar dat het MPA-houdende suikerwater al enkele jaren als 'sugar water' werd verhandeld via een Belgisch bedrijf. Ook zijn er, mede naar aanleiding van dat rapport, diverse Kamervragen gesteld over de MPA-affaire.

Over deze affaire zijn inmiddels meerdere artikelen verschenen in vakbladen voor de veehouderij, waaronder V-Focus en Stal en Akker.

Visie verzoeker

Destijds was het bedrijf van verzoeker één van de verdachte bedrijven van het gebruik van met MPA besmet voer. Zijn bedrijf werd geblokkeerd en onder toezicht geplaatst (zogenaamd OTP-regime). Twintig varkens - tien zeugen, vijf biggen en vijf vleesvarkens - werden onderzocht. Er bleek inderdaad sprake te zijn van MPA-besmetting: ook één van de onderzochte biggen testte positief.

Volgens verzoeker waren destijds de regels voor het doen van dit soort onderzoek dat er drie monsters afgenomen werden bij de dieren. Op het eerste monster werd getest, het tweede (reserve) monster moest bewaard blijven voor een eventuele second opinion en het derde monster werd ingevroren. Het karkas van het dier moest ook 28 dagen bewaard worden en mocht in die periode ook niet vernietigd worden zolang er een heronderzoek liep of was aangevraagd, zodat daar eventueel ook een second opinion op kon plaatsvinden.

Het eerste onderzoek gaf aan dat één big was besmet met MPA, terwijl deze alleen maar droogvoer te eten had gekregen. In aanvulling op het verslag van bevindingen heeft verzoeker aangegeven dat hem dat pas maanden later bekend is geworden, toen hij via onofficiële weg wist te achterhalen dat alle 20 analyses positief waren, dus ook van de droge voerlijn. De mogelijk besmette varkens waren na het OTP-regime meegenomen zonder dat hij ooit heeft gehoord of de dieren verontreinigd waren en waar ze terecht zijn gekomen. Verzoeker vermoedde dat het laboratorium een fout had gemaakt en hij wilde de biggen opnieuw laten onderzoeken. Toen bleek dat de reservemonsters bij het laboratorium weg waren en de karkassen van de biggen bij het slachthuis waren vernietigd. Wel kon het laboratorium de eerder onderzochte monsters opnieuw onderzoeken. Daar kwam weer een positieve uitslag uit. Verzoeker wilde, voordat zijn hele zeugenstapel geruimd zou worden, het zekere voor het onzekere nemen en hij zond opnieuw, op eigen initiatief en voor eigen rekening maar na overleg met de Algemene Inspectie Dienst (hierna: AID) en het Productschap Vee en Vlees, varkens in voor onderzoek. Hij stuurde daarbij ook bewust een aantal varkens in die alleen droogvoer hadden gegeten (en dus niet besmet konden zijn als de MPA alleen in het brijvoer zat). Hij liet die varkens bewust onderzoeken op niervet, want daarin blijft MPA lang aantoonbaar. De uitslagen van die onderzoeken heeft verzoeker ondanks toezeggingen van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (hierna: NVWA) nooit gekregen, wel moest hij de bijbehorende rekening betalen. Toen hij aangaf dat als hij die rekening ging betalen hij ook de resultaten wilde ontvangen, is hem deze rekening kwijtgescholden met de mededeling dat zijn bezwaar tegen die rekening gegrond was verklaard.

Ter compensatie van de geleden schade voor de geruimde varkens werd aan de betrokken boeren een opkoopregeling geboden (bekend onder NN16/2002). Zij werden op die manier enigszins gecompenseerd voor hun schade.

Verzoeker heeft zich destijds wel gemeld maar heeft uiteindelijk niet deelgenomen aan die opkoopregeling, omdat hij als voorwaarde had gesteld dat er eerst een contra-expertise op zijn dieren werd uitgevoerd. Deze is nooit gerealiseerd.

Afgezien van al het financiële nadeel dat verzoeker heeft geleden, wil hij ook vanwege de volksgezondheid dat duidelijk wordt wat er aan de hand is geweest. MPA-besmetting kan bij mensen leiden tot meerdere vormen van kanker, diabetes, maar ook misvormde kinderen kunnen het gevolg zijn. Om die reden wil verzoeker ook weten of de Europese Commissie door Nederland is geïnformeerd over de aangetroffen stoffen. Het is verboden om te handelen in met bepaalde stoffen behandelde dieren en producten. Het gaat dan niet alleen om de MPA, maar ook om progesteron en de veel schadelijkere stof 17-beta-oestradiol. Via via heeft verzoeker vernomen dat zijn varkens op beide hormonen zijn getest. Verzoeker heeft het vermoeden dat er bij de testen op zijn varkens is gebleken dat het voer van zijn varkens (ook) vervuild is geweest met 17-beta-oestradiol, maar dat de autoriteiten dit onder de pet hebben willen houden aangezien anders een heel groot deel van de varkensstapel in Nederland geruimd had moeten worden. Wat heeft het ministerie

te verbergen dat het hem al die jaren onmogelijk is gemaakt om de feiten te achterhalen? In aanvulling op het verslag van bevindingen heeft verzoeker hierover zelf een mogelijke verklaring gegeven. Mogelijk speelt de handelsdiscussie in 1999 met de Verenigde Staten over 17-beta-oestradiol een grote rol hierin. De Verenigde Staten

wilden vlees met dit groeihormoon exporteren, echter vanwege de kankerverwekkendheid daarvan bij de mens weigerde Europa dit. Na onderzoek werd voor de import geen toestemming gegeven: het vigerende verbod behoorde in stand te blijven. Vlees besmet met dit hormoon mocht niet in de voedselketen komen.

Als het inderdaad zo was - en dat vermoeden werd door de opstelling van de NVWA bij verzoeker alleen maar gevoed - dat er ook een MPA besmetting van het droogvoer was, dan was de MPA besmetting in Nederland veel groter dan gedacht met alle - financiële - gevolgen van dien. Daarnaast heeft hij het vermoeden dat er ook een besmetting met 17-beta-oestradiol was, waarvan de financiële gevolgen voor Nederland nog veel groter hadden kunnen zijn. Verzoeker heeft vernomen dat er destijds ook breed is gecontroleerd op de 17-beta-oestradiol en dat er daarvan ook een verdenking op zijn bedrijf heeft gerust. Het KLPD-rapport uit 2003 heeft hem gesterkt in het vermoeden dat er meer aan de hand was dan de besmetting van de 29 bedrijven.

In aanvulling op het verslag van bevindingen heeft verzoeker nog het volgende over het KLPD-rapport aangegeven: Het KLPD-rapport was een intern rapport dat in 2004 is uitgelekt. Er zijn, mede naar aanleiding van het uitlekken van het rapport kamervragen gesteld. Het KLPD rapport spreekt over duizenden besmette bedrijven en ook over het verzwegen 17-beta-oestradiol. Eveneens in aanvulling op het verslag van bevindingen heeft verzoeker gewezen op een trendbreuk in deze kwestie die zichtbaar is geworden met het aantreden van minister Veerman. Zijn voorganger, minister Brinkhorst, heeft in zijn brieven van 23 januari en 3 juli 2002 nog gesproken over veel meer dan incidentele verontreinigingen. Minister Veerman is hierover stil gebleven en heeft de Tweede Kamer een zwijgplicht opgelegd nadat het KLPD-rapport in 2004 was uitgelekt, zo hebben kamerleden (van destijds) aan verzoeker aangegeven. Verzoeker vraagt zich in dat kader ook af waarom er geen strafrechtelijk onderzoek wordt ingesteld tegen de twee grote spelers waar in het KLPD-rapport melding van is gemaakt.

Het Ministerie van Economische Zaken heeft, ten behoeve van een artikel in het februari 2013 nummer van V-Focus, V-Focus laten weten dat het ministerie niet kan helpen met het verkrijgen van de uitslagen omdat verzoeker al een beroep heeft gedaan op de Wet Openbaarheid Bestuur (hierna: Wob). Vervolgens heeft de NVWA aan de redactie laten weten dat het hele dossier van verzoeker nog eens is doorgenomen. Daaruit is gebleken dat alle uitslagen van het bedrijf van verzoeker negatief waren. Op de vraag of de uitslagen toch boven water gekomen zijn, heeft de NVWA vervolgens laten weten dat het een mondelinge mededeling van de NVWA betrof. Kort daarna kreeg de redactie als antwoord op een eigen Wob-verzoek te horen dat onderzoeksuitslagen op basis van de archiefwet

na drie jaar zijn vernietigd. De uitslagen bestaan dus niet meer. Dit is opmerkelijk, er is dus geen bewijsstuk, maar wel een mondelinge uitslag. Verzoeker heeft destijds binnen die termijn van drie jaar herhaaldelijk om de uitslagen gevraagd, maar heeft deze nooit gekregen. Terwijl daarover nog procedures liepen, zijn de uitslagen volgens de NVWA wel alvast vernietigd. Rond februari 2013 heeft V-Focus vertrouwelijke correspondentie tussen de RIVM en de NVWA boven tafel weten te krijgen. Daaruit blijken twee zaken. Enerzijds dat de varkens van verzoeker wel degelijk besmet waren met MPA en anderzijds dat er 'iets aan de hand was' met zijn bedrijf.

Verzoeker vraagt zich het volgende af:

"Is er conform de EG-wetgeving aan Brussel gemeld dat er naast MPA ook het hormoon 17-beta-oestradiol in het Nederlandse vlees is aangetroffen? Ik begreep dat er in die na-controles in 2002 en 2003, die ik opvraag vanwege MPA, ook gelijktijdig op 17-beta-oestradiol is gecontroleerd. Als zowel Brussel als de Tweede Kamer onwetend worden gehouden, zou het problemen kunnen geven dat ik als eigenaar van de dieren wél uitslagen in handen zou krijgen waar gehalten van beide hormonen op het uitslagformulier vermeld worden. Mijn vermoeden over de juistheid van deze verklaring wordt nog versterkt, doordat ik ook nog steeds niet de correspondentie met Brussel mag ontvangen. Er is namelijk aan Brussel "een incident" gemeld in 2002, terwijl in het KLPD-rapport 'Inventarisatie milieucriminaliteit' wordt gesproken van structurele verontreinigingen die al jaren aan de gang waren."

Via e-mails tussen medewerkers van verschillende laboratoria, die hij heeft gekregen via AID-medewerkers, is verzoeker ervan op de hoogte gekomen dat het hoofdlaboratorium wel eens de opdracht krijgt om uitslagen te vernietigen of aan te passen.

De hele gang van zaken heeft - naast andere procedures - ertoe geleid dat verzoeker een klacht heeft ingediend bij de Nationale ombudsman. Deze heeft op 21 maart 2013 een schriftelijk onderzoek ingesteld.

De klacht

De klachten van verzoeker waren als volgt geformuleerd:

Verzoeker klaagt erover dat Algemene Inspectiedienst, thans opgegaan in de NVWA en onderdeel van het Ministerie van Economische Zaken, (hierna: NVWA) sinds er in 2002 voor de eerste keer in zijn varkens en in hun voer MPA (een verboden groeihormoon) werd aangetroffen, het onderzoek naar oorzaak en herkomst van de besmetting stelselmatig heeft gedwarsboomd.

Ter toelichting op de klacht is daar het volgende aan toegevoegd:

Verzoeker legt een verband tussen het moment dat uit de analyseresultaten van de eerste twintig op zijn bedrijf onderzochte varkens kon worden afgeleid dat niet alleen op de natte, maar ook op de droge voerstrook een verdenking van verontreiniging rustte, en het moment dat de NVWA elke vorm van verdere medewerking aan het verkrijgen van nadere analyseresultaten weigerde.

Als voorbeelden van de obstructie van de kant van de NVWA heeft verzoeker onder meer genoemd:

De weigering de duplomonsters te analyseren die tijdens de eerste bemonsteringsronde (op 20 varkens) waren genomen.

De weigering de triplomonsters te verstrekken die normaliter aan de eigenaar van de geslachte dieren ter hand gesteld dienen te worden om een eventuele second opinion van derden te verkrijgen.

De voortijdige en onwettige verwijdering van de 20 karkassen waarop verzoeker als eigenaar een hernieuwde bemonstering had willen laten uitvoeren.

Verzoeker constateert dat de NVWA ondanks al zijn verzoeken om informatie in het verleden en ondanks meerdere daartoe strekkende Wob-verzoeken, tot op de dag van vandaag weigert de reeds bestaande analyseresultaten openbaar te maken; die hebben betrekking op meerdere series van analyses.

Hij spreekt het vermoeden uit dat inmiddels nog meer informatie, om hem onbekende redenen, kennelijk is vernietigd terwijl hij al heel lang om die informatie heeft verzocht, voordat deze werd vernietigd.

Verzoeker verwijst ook naar de onlangs uitgekomen artikelen in vakblad V-focus en Stal en Akker en naar de Kamervragen die recentelijk door mevrouw Thieme van de Partij voor de Dieren over zijn situatie zijn gesteld aan de staatssecretaris van Economische Zaken.

Tenslotte vestigt verzoeker de aandacht op vragen die op 30 januari 2013 in het debat over het functioneren van de NVWA aan dezelfde staatssecretaris zijn gesteld door SP-fractielid Van Gerwen, ten aanzien van de wijze waarop de toenmalige AID is omgegaan met de milieucriminaliteit die in de context van de MPA-affaire aan het licht kwam en beschreven is in het KLPD-rapport "Inventarisatie milieucriminaliteit".

Visie ministerie

Per brief van 17 mei 2013 heeft het Ministerie van Economische Zaken gereageerd. Het ministerie is daarbij alleen ingegaan op de wijze waarop de NVWA is omgegaan met de dienstverlening richting verzoeker na de klachtmelding in 2011. Het ministerie is niet ingegaan op de mogelijke tegenwerking met het verkrijgen van de onderzoeksresultaten, omdat de rechter zich daarover heeft uitgelaten, aldus het ministerie. Er is niet aangegeven op welke uitspraak van de rechter het ministerie doelt.

Nadat het bedrijf van verzoeker in 2002 onder toezicht was geplaatst in verband met de MPA-affaire, is verzoeker daartegen in bezwaar en beroep gegaan. In de uitspraak van 24 juni 2003 heeft de rechter het beroep ongegrond verklaard. Via Postbus 51 en de meldkamer VWA kwamen in 2011 de eerste vragen van verzoeker binnen.

De verschillende vragen van verzoeker hebben er onder meer toe geleid dat twee medewerkers van de NVWA in mei 2012 bij verzoeker op bezoek zijn geweest. De medewerkers hebben hun bevindingen in een interne e-mail weergegeven. In die e-mail staat onder meer:

"Die (de mailwisseling tussen verzoeker en de NVWA; N.o.) gelezen hebbende concludeer ik dat niemand heeft begrepen waar het X. (verzoeker; N.o.) om te doen is. Dat ligt wellicht aan de manier van communiceren van deze man. Ook zag ik dat een enkele medewerker hem als 'geestelijk verminderd toerekeningsvatbaar' omschrijft en dat vind ik een slechte zaak. In ons gesprek (...) is ons namelijk goed duidelijk geworden, dat als je weet dat zijn verhaal betrekking heeft op de MPA-affaire er ineens toch een kern van waarheid lijkt te zitten in zijn beweringen. In elk geval snappen wij goed waarom X. de AID cq. de NVWA niet meer vertrouwt en hij langs alle kanten zijn verhaal kwijt wil/moet. (...) Bij X. werd een van de varkens die droogvoer kregen positief bevonden (ca. 1,1 ppb), de rest was negatief. Dat snapte X. niet en hij kreeg argwaan met betrekking tot de droogvoerders. Hij zocht daarin de oorzaak voor de positieve uitslag. Vervolgens heeft hij gevraagd om contra onderzoek en dat werd hem kennelijk geweigerd. X. telde vanaf dat moment een en een bij elkaar en concludeerde dat de diervoedersector jarenlang willens en wetens afvalstromen met hormonen verwerkte in varkensvoer, dus ook in droogvoer. Als dat aan het licht zou zijn gekomen dan was er een probleem geweest dat vele malen groter zou worden dan het geval was. Kortom hij beticht de overheid (PVE, AID, RVV, etcetera) van corruptie, frauduleus handelen, achterhouden van informatie en wegmaken en vernietigen van bewijs, teneinde de affaire minder ernstig te doen voorkomen dan dat die al was. Er zijn X. vanuit de NVWA per mail bepaalde vragen gesteld. Als hij vervolgens in contact wil komen met de vraagsteller om de zaak te bespreken wordt hij niet doorverbonden noch teruggebeld, en zo zijn er nog een aantal voorbeelden. Dat hij telkens nee op zijn rekest krijgt sterkt hem in zijn standpunten. (...) Zoals gezegd is het moeilijk communiceren met X., maar dat neemt niet weg dat hij recht heeft op bepaalde op hem van toepassing zijnde stukken (als die er nog zijn). Het probleem dat hij met de AID(oud) niet verder is gekomen, ligt volgens ons voor een deel in het feit dat er tijdens de MPA-affaire twee diensten naast elkaar werkten, de AID en de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (hierna: RVV).

De stukken aangaande monsterafneming, relazen, onderzoeken, uitslagen etc. hebben allemaal betrekking op het deel van het werk dat door de RVV werd uitgevoerd. Deze stukken kon de AID(oud) waarschijnlijk niet eens ophoesten omdat zij die niet hadden. Wij zijn van mening dat de dienst serieus zou moeten omgaan met deze casus. Dat houdt in dat met name de stukken van de 'oude RVV' boven water moeten komen. Nu de Nationale ombudsman de zaak kennelijk in behandeling neemt, loopt de NVWA (en onze minister) risico's indien procedures niet gevolgd zouden worden."

Tussen juni 2012 en januari 2013 is er in de archieven van de AID (oud), RVV (oud), LNV (oud) gezocht naar documenten waar verzoeker om vroeg. De documenten zijn niet gevonden. Ten aanzien van het dossier van de AID is de conclusie van het ministerie dat dat dossier geen stukken bevat die verzoeker nog niet heeft ontvangen of nog niet heeft mogen inzien. De stukken die na 24 augustus 2004 zijn toegevoegd bevatten geen informatie die de vragen die verzoeker nu nog heeft kunnen beantwoorden.

Ten aanzien van het LNV(oud)-dossier is de conclusie dat de stukken daarin aanwezig al in het bezit zijn van verzoeker of dat deze geen antwoord geven op zijn vragen. Voor het RVV(oud)-dossier geldt hetzelfde. Ook bevat dat dossier stukken waarom niet wordt gevraagd. Daarnaast wordt er opgemerkt dat het dossier documenten bevat die betrekking hebben op de slacht van 57 varkens in het slachthuis in Emmen. Die varkens zijn getest op MPA en verzoeker kreeg de rekening. Na een bezwaar van zijn kant tegen die rekening heeft hij die uiteindelijk niet hoeven te betalen. In het dossier wordt alleen vermeld dat de uitslagen negatief waren. Conform Rijks breed archiveringsbeleid worden positieve lab-uitslagen na 3 jaar vernietigd. Negatieve uitslagen worden helemaal niet bewaard. Daarom zitten die uitslagen niet in het dossier.

Het ministerie is van mening dat het de informatieverzoeken van verzoeker juist heeft behandeld. De enige informatie die niet overhandigd kan worden zijn de (negatieve) testuitslagen. Die gegevens zijn volgens de daarvoor geldende procedures vernietigd. De staatssecretaris van Economische Zaken is van mening dat de NVWA behoorlijk heeft gehandeld.

Reactie verzoeker op visie ministerie

In zijn reactie op het verslag van bevindingen is verzoeker ook ingegaan op de reactie van het ministerie. Over de stukken die na 24 augustus 2004 aan het dossier zijn toegevoegd en waarover het ministerie liet weten dat deze geen informatie bevat die vragen van verzoeker kunnen beantwoorden, vraagt verzoeker zich af waarom hem deze stukken niet kunnen worden toegestuurd. Als deze als 'geheim' worden gezien, waarom is dat dan?

Ook heeft hij laten weten dat negatieve uitslagen wel degelijk bewaard worden en gemeld zijn, deze zijn namelijk gemeld aan Brussel dat hem hierover een ruim aantal stukken heeft toegestuurd.

Verzoeker heeft zelf ook negatieve uitslagen uit die tijd gezien, deze betreffen echter niet zijn bedrijf. Zelf trekt hij daaruit de conclusie dat de uitslagen van zijn bedrijf zeer waarschijnlijk positief waren.

Reactie ministerie

In reactie op het verslag van bevindingen heeft het ministerie onder meer het volgende laten weten. Uit de stukken van de NVWA blijkt dat er maar één van de twintig dieren besmet was, een zeug. Uit het NVWA dossier blijkt niet dat daarop de hele zeugenstapel van verzoeker is geruimd. Dat kan hoogstens die ene zeug zijn. Verder verwijst het ministerie naar de beantwoording van Kamervragen over de zaak van verzoeker. Daarbij wordt duidelijk dat het ministerie niet wil overgaan tot het verstrekken van de testresultaten (positief of negatief) eigener beweging, alleen op verzoek. De testresultaten blijven wel drie jaar, destijds vijf jaar, bewaard.

Voor het opvragen van testresultaten hoeft niet te worden betaald, alleen in het geval op het bedrijf een besmetting is aangetroffen. Nu er geen besmetting was op verzoekers bedrijf op het moment dat hij zelf een aantal varkens liet testen was hem per abuis een rekening gestuurd.

Lopende en afgeronde procedures

Rondom de situatie van verzoeker hebben diverse procedures gespeeld en spelen er ook nu nog procedures. Aangezien ook de procedures die pas zijn gaan lopen nadat verzoeker de Nationale ombudsman had benaderd relevant kunnen zijn ten aanzien van zijn klacht worden deze ook genoemd.

Europese Commissie

Op 21 oktober 2011 heeft hij een klacht ingediend bij de Europese Commissie met betrekking tot het door de Nederlandse overheid (hierna: Nederland) weigeren van inzage in de van belang zijnde stukken. Deze klacht is ongegrond verklaard, op basis van informatie die door Nederland aan de Europese Commissie was aangeleverd, maar die verzoeker zelf nooit heeft gezien. De Europese Commissie heeft hem per brief van 29 juni 2012 laten weten dat deze heeft geconcludeerd dat hij belanghebbende was inzake de onderzoeksgegevens uit de periode 2002-2005, maar heeft hem voor het verkrijgen/inzien van die informatie terugverwezen naar NL, zo heeft verzoeker de Nationale ombudsman laten weten. Met een beroep op de Wob heeft verzoeker vervolgens op 29 maart 2012 geprobeerd om die informatie daadwerkelijk te verkrijgen. Tot op heden is dat niet gelukt. Na de eerste reactie uit maart 2012 van de Europese Commissie op de vragen en klacht van verzoeker met betrekking tot de steunmaatregel, is er tussen verzoeker en de Europese Commissie enige tijd over die kwestie gecorrespondeerd. Dit heeft niet tot inhoudelijk andere antwoorden geleid dan in de eerste brief. Op 28 juni 2013 heeft

verzoeker de Europese Commissie verzocht om toegang tot die documenten die hij van Nederland maar niet kreeg.

In augustus 2013 heeft verzoeker via de Europese Commissie een groot aantal documenten ontvangen. De Europese Commissie heeft, naar aanleiding van zijn verzoek 46 documenten kunnen achterhalen. Van de documenten die niet reproduceerbaar waren kreeg verzoeker kopieën toegestuurd, met uitzondering van twee die nog in analyse waren door de diensten van de Europese Commissie. Deze worden eventueel later toegestuurd. Dit betrof twee e-mails uit 2007 en 2008. Daarnaast heeft de Europese Commissie op zijn verzoek om accreditatie-informatie toe te sturen als volgt gereageerd:

"In uw brief van 28 juni 2013 verzoekt u ook om u accreditatie-informatie te sturen. Krachtens Beschikking 98/179/EG van de Commissie houdende vaststelling van uitvoeringsbepalingen met betrekking tot de officiële bemonstering in het kader van de opsporing van bepaalde stoffen en residuen daarvan in levende dieren en dierlijke producten, hoeven de lidstaten deze accreditatie-informatie echter niet te verstrekken aan de diensten van de Commissie, zodat deze informatie geen deel uitmaakt van het dossier."

Naar aanleiding van de ontvangen documenten van de Europese Commissie is verzoeker de afgelopen maanden gaan achterhalen welke laboratoriumuitslagen van de hormoononderzoeken wel en welke niet bij de Europese Commissie zijn gemeld. Bij positieve laboratoriumuitslagen heeft NL namelijk de verplichting deze bij de Europese Commissie te melden. Het lijkt er echter op alsof er geen enkele uitslag betreffende zijn varkens bij de Europese Commissie is gemeld. Hij heeft wel meldingen uit die periode gezien, maar geen daarvan betreft zijn bedrijf.

Productschap Vee en Vlees

Op 3 juli 2012 heeft er bij de externe bezwaarschriftencommissie van het Productschap Vee en Vlees een hoorzitting plaatsgevonden in het kader van het afwijzende besluit van het Productschap Vee en Vlees op het verzoek om inzage in alle relevante stukken door verzoeker. Bij die hoorzitting is onder meer aangedragen dat verzoeker op dat moment geen inzage in het dossier kreeg, omdat de informatie over de MPA-affaire onderdeel uitmaakte van het MPA-procesdossier. De MPA-procedure was aangespannen door het Productschap Vee en Vlees tegen de vermoedelijke veroorzakers van de MPA-verontreiniging. Dat zijn de Ierse geneesmiddelenfabrikant Wyeth en de afvalverwerker CARA. Destijds hebben de boeren de keuze kunnen maken om deel te nemen aan de opkoopregeling die door het Productschap Vee en Vlees was opengesteld voor getroffen bedrijven. De deelnemende boeren hebben daarbij hun rechten gecedeerd aan het Productschap Vee en Vlees. Verzoeker heeft daaraan niet deelgenomen en dus ook zijn rechten niet gecedeerd. In algemene zin werd hij daarom wel als belanghebbende bij het MPA-procesdossier aangemerkt, maar niet als direct-belanghebbende. Het Productschap Vee en Vlees heeft wel opgemerkt dat het niet beschikte over documenten

met betrekking tot de monsternamen en -analyse die destijds is uitgevoerd. De reden daarvan was dat de NVWA die documenten strikt onder zich hield en ook niet aan het Productschap Vee en Vlees ter beschikking stelde.

Wob-verzoeken

Verzoeker heeft de afgelopen jaren een aantal Wob-verzoeken ingediend bij verschillende betrokken instanties. Daarbij kreeg hij in sommige stukken wel inzage maar voor de meerderheid van de verzoeken werd dit afgewezen. Op 14 juni 2013 heeft er een zitting plaatsgevonden in verband met zijn meest recente Wob-verzoek, deze betrof een Wob-verzoek bij het Productschap Vee en Vlees. De NVV was daarbij door het Productschap Vee en Vlees uitgenodigd. Zowel de NVV als het Productschap Vee en Vlees hebben aangegeven dat de gevraagde stukken niet geleverd mochten worden in verband met het procesbelang. Op 15 oktober 2013 heeft de rechtbank verzoeker laten weten dat het vooronderzoek dat tijdens de zitting was geschorst en weer was opgepakt inmiddels is afgerond. Verzoeker heeft aangegeven dat de reden voor de schorsing was dat de voorzitter van het Productschap Vee en Vlees niet gemachtigd bleek te zijn om te spreken namens het bestuur. Het Wob-verzoek valt onder verantwoordelijkheid van het bestuur van het Productschap Vee en Vlees, maar het bestuur bleek hierover niet geïnformeerd. De rechtbank kan op basis van het vooronderzoek een uitspraak doen, zonder opnieuw een zitting te plannen, mits beide partijen daarmee akkoord gaan. Verzoeker heeft de rechtbank inmiddels laten weten dat deze tot een uitspraak kan overgaan. Hoger beroep daartegen is mogelijk.

Europese ombudsman

Verzoeker heeft in juli 2013 ook een klacht ingediend bij de Europese ombudsman. Deze procedure loopt nog.

Kamervragen

Over de hele affaire zijn door de Partij voor de Dieren Kamervragen gesteld, voor het laatst in maart 2013. Hieruit blijkt dat de rekening die verzoeker kreeg toegestuurd voor de test op zijn varkens, hem ten onrechte is toegestuurd. Er hoort alleen een rekening te worden gestuurd wanneer de testresultaten positief (dus iets aangetroffen; N.o.) zijn. Ook blijkt uit de Kamervragen dat er geen verklaring gegeven kon worden voor de andere vervuilde voerstromen. Die zijn destijds ook niet onderzocht.

Beoordeling

Wat opvalt in deze zaak is dat verzoeker vanaf het moment dat hij het reservemonster wilde laten onderzoeken nooit de door hem verlangde duidelijkheid heeft gekregen over de uitslagen en uitgevoerde onderzoeken. Inmiddels probeert hij al ruim elf jaar de feiten

boven tafel te krijgen. Door de diverse gebeurtenissen door de jaren heen is verzoeker gaan bedenken welke mogelijke scenario's zich hebben voorgedaan waardoor de gebeurtenissen zo zijn gelopen.

De hiervoor beschreven klachtformulering is zeer ruim. Deze valt uiteen in drie klachtonderdelen waarover de Nationale ombudsman een oordeel zal geven.

1. Het onjuist uitvoeren van de eerste test: het vernietigen van de monsters en karkassen;
2. Het niet verstrekken van de uitslagen van de testen waarvan verzoeker opdrachtgever was;
3. De wijze waarop met verzoekers verzoeken om informatie is omgegaan.

De klachtonderdelen worden getoetst aan het vereiste van transparantie. Van de overheid mag worden verwacht dat haar handelen transparant en voorspelbaar is, zodat het voor de burger te begrijpen is waarom de overheid bepaalde dingen doet.

De Nationale ombudsman neemt als vaststaand feit aan dat bij het testen van 20 varkens van verzoekers bedrijf ten tijde van het OPT regime één varken positief getest is. Het blijft een punt van geschil of het een zeug of een big was.

Verder staat vast dat verzoeker later zelf een aantal varkens heeft laten testen. De uitslagen van die tests heeft verzoeker niet ontvangen. Tijdens het onderzoek heeft het ministerie aan de Nationale ombudsman verklaard dat alle negatieve uitslagen niet worden bewaard en nu er zich geen uitslagen in het dossier bevinden van die tests, ze daarom allemaal negatief moeten zijn.

Op vragen van de Tweede Kamer aan de staatssecretaris is echter geantwoord dat de uitslagen gedurende, toen vijf jaar, nu drie jaar bewaard worden. De uitslagen worden niet automatisch verstrekt, maar slechts op aanvraag.

Het ministerie heeft aangegeven het beleid van de NVWA en haar rechtsvoorgangers te steunen dat testresultaten niet aan de eigenaren van de geteste dieren worden verstrekt. Ze zijn op te vragen. Verzoeker heeft ze opgevraagd, in elk geval over de dieren die hij zelf heeft laten testen, maar ze niet ontvangen. De Nationale ombudsman is van oordeel dat (de rechtsvoorganger van) de NVWA het vereiste van transparantie schendt als iemand als verzoeker die tijdig vraagt om de testresultaten, die niet ontvangt. Des te kwalijker is het dat verzoeker die niet ontvangt voor varkens die op zijn eigen verzoek zijn getest. De Nationale ombudsman is van oordeel dat de staatssecretaris op dit punt geen duidelijkheid biedt. Er worden tegenstrijdige verklaringen gegeven over het bewaren van uitslagen van tests. In het kader van het onderzoek heeft de staatssecretaris verklaard dat de negatieve uitslagen niet werden bewaard, maar aan de Tweede Kamer heeft de staatssecretaris laten weten dat de uitslagen drie jaar worden bewaard en destijds zelfs vijf jaar. De

Nationale ombudsman is van oordeel dat als het klopt dat de negatieve resultaten niet werden bewaard er strijd is met het vereiste van transparantie, omdat daarmee voor betrokkene geen enkel houvast bestaat over de inhoud van de uitslagen. De enkele redenering dat als er geen uitslagen in het dossier zitten het wel negatieve uitslagen zullen zijn, voldoet in het geheel niet. Als het antwoord van de staatssecretaris aan de Tweede Kamer juist is, heeft de rechtsvoorganger van de NVWA niet een behoorlijke reactie gegeven aan verzoeker, want de bewaartermijn was destijds nog vijf, in elk geval drie jaar. Het is dan in strijd met het vereiste van transparantie een binnen die termijn ingediend verzoek af te wijzen op de grond dat de testgegevens niet bewaard zijn gebleven.

Hoe dit allemaal heeft kunnen gebeuren, is niet duidelijk geworden. Omdat de uitslagen volgens het ministerie niet meer bestaan, is niet duidelijk geworden wat er exact aan de hand is geweest. De vraag dringt zich op wat er op tegen was geweest om, als de uitslagen van die onderzoeken negatief waren geweest, verzoeker daarvan op de hoogte te stellen.

Toen er, door het gebrek aan inzicht in de testresultaten en het ontbreken van extra onderzoek zoveel twijfel was gerezen dat verzoeker bij de betrokken instanties informatie ging opvragen, kreeg hij steeds nul op het rekest. De relevante informatie, de testresultaten, waren er niet meer. De informatie die verder in zijn dossier zat kreeg hij wel, maar de informatie die hij echt nodig had kreeg hij niet, op Wob-verzoeken werd negatief beslist.

De reden waarom verzoeker de extra onderzoeken wilde laten uitvoeren en meer duidelijkheid wilde, was dat er door de overheid een besmetting op zijn bedrijf was geconstateerd die daar buiten zijn schuld om was ontstaan. Hij was echter wel degene die daar de meeste financiële en emotionele last van ondervond en stond daarin lijnrecht tegenover de overheid die hem bepaalde maatregelen oplegde. Om die reden wilde hij wel zekerheid hebben. Die is hem ontnomen. Wat er ook voor uitslag uit de diverse onderzoeken is gekomen en gekomen zou zijn als de monsters en karkassen nog hadden bestaan, er bleef onduidelijkheid over de feiten. Die onduidelijkheid is niet opgelost maar alleen maar vergroot. Door de tegenwerking die hij in de jaren erna heeft ervaren is het wantrouwen van verzoeker gevoed en gegroeid. Zelfs het bezoek van twee medewerkers van de NVWA, die ook tot de conclusie zijn gekomen dat verzoeker misschien wel een punt heeft, heeft niet tot een kentering in de opstelling van de verantwoordelijken geleid.

Met de hele gang van zaken van het vernietigen van karkassen en monsters en het niet verstrekken van uitslagen en vervolgens het weigeren van inzage én het vervolgens ook tegenwerken bij het verstrekken van informatie heeft de overheid gehandeld in strijd met het vereiste van transparantie.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het Ministerie van Economische Zaken is gegrond wegens schending van het vereiste van transparantie.

Nabeschouwing

Voor de Nationale ombudsman is het beoordelen van deze klacht lastig, omdat ook aan hem de bewuste onderzoeksresultaten niet zijn verstrekt. Het ministerie zegt dat deze er niet meer zijn, verzoeker zegt dat deze er nog wel moeten zijn - dat is hem vanuit verscheidene (anonieme) kanten verteld. In elk geval staat vast dat verzoeker geen gebruik heeft kunnen maken van waarborgen die voor dit soort situaties in het systeem zijn ingebouwd. Ik wil het Ministerie van Economische Zaken aanbevelen om verzoeker alsnog openheid te geven op de punten waar dat voor hem noodzakelijk is. Wanneer er op bepaalde stukken een geheimhouding rust, kunnen er afspraken gemaakt worden hoe met die informatie om te gaan, maar dat mag geen reden zijn om geen openheid te geven.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman beveelt de minister van Economische Zaken aan om met verzoeker in gesprek te gaan. Dit om alsnog zo veel mogelijk openheid te geven over de gang van zaken en om de mogelijkheid te bezien om verzoeker alsnog te compenseren voor zijn schade.